

Kamila Kacprzak

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Rola nowych mediów w randkowaniu adolescentów

Niniejszy artykuł stanowi prezentację wyników analizy badań anglojęzycznych dotyczących roli nowych mediów w randkowaniu adolescentów. Strukturę prezentowania tekstu wyznaczają przyjęte kategorie: nawiązywanie, utrzymywanie i budowanie, doświadczanie trudności i rozpad relacji uczuciowych.

Adolescenci wykorzystują nowe media do zaspokajania potrzeb związanych z byciem w grupie, ale także z byciem w uczuciowej relacji z partnerem. Z jednej strony mechanizmy funkcjonowania psychologicznego i społecznego młodych ludzi pozostają takie same, należy jednak zauważyć, że nowe media stanowią narzędzie zapośredniczające zaspokajanie ważnych potrzeb rozwojowych. Co więcej, interakcje społeczne użytkowników portali społecznościowych rozgrywają się w znacznej mierze w przestrzeni publicznej i należy zastanowić się, w jakim stopniu relacja z partnerem jest doświadczeniem osobistym, a jak dalece jest to już doświadczenie społeczne.

Słowa kluczowe: pedagogika ogólna, adolescenti, nowe media, portale społecznościowe, randkowanie

Wprowadzenie

W odniesieniu do grupy młodych osób, które sprawnie poruszają się w świecie online, wykorzystywane są takie określenia, jak: „cyfrowi tubylcy”, „generacja Z”, „tożsamości on-line”, „pokolenie sieci” czy „homo informaticus”. Pojęcia im przeciwstawne dotyczą pokoleń, które musiały nabyć umiejętność posługiwania się nowymi technologiami (Krauze-Sikorska, 2010, s. 131-132). Dla cyfrowców rzeczywistość wirtualna i przestrzenna nie są kategoriami dysjunktywnymi (Kubiak-Szymborska, 2013, s. 148), życie społeczne w sieci jest przedłużeniem życia jako takiego w prawie wszystkich jego wymiarach. Uczestnicy przenoszą swoje zachowania do cyberprzestrzeni, która stanowi nieodłączną część i odbicie rzeczywistości. Realizują w niej najbardziej specyficzne formy interakcji społecznych związane z afiliacją, przyjaźnią, atrakcyjnością i miłością (Krauze-Sikorska, 2010, s. 132-133), które są znaczącymi potrzebami w okresie adolescencji. Młodzież uczestniczy w różnopłciowych i różnozadaniowych grupach rówieśniczych, opanowuje role związane z płcią, angażuje się w swoje pierwsze romantyczne relacje (Bardziejewska, 2005, s. 345-348). Skoro działania

rozgrywające się w przestrzeni fizycznej znajdują swoje przedłużenie w sieci i odwrotnie, to należy zastanowić się, jaka jest rola nowych mediów w randkowaniu adolescentów.

Uzasadnieniem podejmowanej tematyki jest brak dotychczasowych badań w tym obszarze w literaturze polskiej i potrzeba opisanie nowych zachowań młodych ludzi w sieci, np. posiadanie wspólnego profilu, społeczna deklaracja na temat aktualnego statusu pary czy okazywanie sobie uczuć w przestrzeni online.

Podstawą do przygotowania niniejszego artykułu było przeprowadzenie przeglądu badań dostępnych w bazie EBSCO oraz ScienceDirect. Do wyodrębnienia interesujących artykułów posłużyły mi następujące słowa kluczowe: *adolescent, romantic relationship, Facebook, social network sites (SNSs)*. Spośród wyników wyszukiwania na podstawie abstraktów wybrałam te publikacje, które dotyczyły relacji uczuciowych adolescentów. Szczególnie ważne było dla mnie wyjście poza przytoczenie wyników badań, które dotyczyły użycia nowoczesnych technologii i wywołanych przez nie efektów w kwestii nawiązywania, budowania i rozpadu romantycznych relacji, a ukazanie, jak zmienia się społeczna rzeczywistość i jak funkcjonuje w niej dorastająca młodzież.

Obecność nowych mediów w życiu adolescentów

Poszukując materiału do analizy, dokonałam poszerzenia przedmiotu badań, nie ograniczając się tylko do opisu roli Internetu w randkowaniu adolescentów, ale przyjąłam kategorię nowych mediów, mając na myśli przede wszystkim nowe cyfrowe technologie, takie jak: Internet, telefony komórkowe czy cyfrowe aparaty fotograficzne — coraz częściej dostępne w jednym urządzeniu.

Nowe media to nie tylko artefakty z porządku technologii, ale też historycznie nowe sposoby myślenia, czucia i działania w społeczeństwie (...) W ten sposób pojęcie nowych mediów odsyła do szerszych procesów społecznej i kulturowej zmiany, w której ramach pojawienie się nowych praktyk angażujących nowe technologie ma konsekwencje szersze niż tylko bezpośrednie (Filiciak, Danielewicz, Halawa, Mazurek, Nowotny, 2010, s. 6-7).

Z kolei Paul Levinson wprowadza termin *nowe nowe media*, podkreślając przewagę mediów nowych nad starymi. To, co je charakteryzuje, to ich dostępność, społecznościowy charakter, wolność i władza, w które wyposażają odbiorców (2010, s. 15). Nie bez powodu ta zmiana szczególnie dotyczy młodych ludzi, którzy — jak donoszą badania — stanowią prawie połowę wszystkich polskich internautów (Tomaszewska, 2012, s. 44). W zależności od tego, do jakich źródeł się odwołamy, procent dzieci i młodzieży korzystających z Internetu wynosi od około 90% (deklaracje rodziców dzieci w wieku 6-17 lat) do nawet 96% (deklaracja nastolatków). Odnotowano wzrost intensywności korzystania z Internetu przez dzieci i młodzież oraz coraz wcześniejszą inicjację, jeśli chodzi o korzystanie z sieci. Odnosząc się do wyników badań: co drugie dziecko korzysta z sieci codziennie, co trzecie kilka razy w tygodniu, przy czym wśród 12-17-latków odsetek korzystających z sieci codziennie lub prawie codziennie wynosi prawie 90% (Tomaszewska, 2012, s. 42-45). Z raportu z badań EU NET ADP wynika, że większość młodzieży korzysta z Internetu codziennie, a 52% młodzieży spędza w sieci co najmniej 2 godziny w dniu szkolnym (średnio 2,5 godziny według deklaracji respon-

dentów badania przeprowadzonego przez Fundację Orange oraz wyników *Diagnozy szkolnej 2009*) i co najmniej 4 godziny w dni wolne od szkoły (37% respondentów) (Makaruk, Wójcik, 2012, s. 8).

Kilka lat temu zdobycie wiedzy na temat tego, w jaki sposób dzieci i młodzież korzystała z nowych mediów, było stosunkowo trudne. W Polsce brakowało regularnie prowadzonych badań, które obejmowałyby, tak istotne z punktu widzenia wychowania, zagadnienia socjalizacji medialnej dzieci i młodzieży. Czynione analizy opierały się na pomiarach jednokrotnych przeprowadzonych na niewielkich i/lub niereprezentatywnych próbach. W ramach projektu EU Kids Online policzono, że w latach 1999-2007 w Polsce przeprowadzono zaledwie 17 projektów badawczych, dotyczących dzieci i nowych technologii, z czego 5 dotyczyło tylko sytuacji Polski, a resztę stanowiły badania międzynarodowe (Ólafsson, Livingstone, Haddon, 2013, s. 16; Tomaszewska, 2012, s. 42). W ostatnich latach przeprowadzono jednak wiele badań podłużnych oraz badań na próbach reprezentatywnych, np. w raporcie *Diagnoza społeczna 2013* prezentowane są zmiany dotyczące postaw Polaków wobec technologii cyfrowych na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat (Batorski, 2014), opublikowany został komunikat badań CBOS *Internauci 2015* (Feliksiak, 2015), przeprowadzono badania EU-NET ADB (Makaruk, Wójcik, 2012) dotyczące problemu nadużywania Internetu wśród młodzieży w Europie, dostępne są też badania Fundacji Orange (2013). W ich ramach podjęto wątki związane z wykorzystywaniem Internetu przez młodych ludzi.

Na podstawie tych raportów możliwy jest opis aktywności podejmowanych przez młodych ludzi, ale jeśli chodzi o szczegółową charakterystykę doświadczeń adolescentów w kontekście nawiązywania, budowania i rozpadu związków uczuciowych, w dużym stopniu należy posilkować się badaniami przeprowadzonymi poza naszym krajem.

Rozwój relacji uczuciowych adolescentów

Przed okresem dorastania, chłopcy i dziewczęta budują relacje przede wszystkim z rówieśnikami tej samej płci (Furman, 2002, s. 178). Bliscy przyjaciele stanowią zasadniczą część społecznej sieci młodzieży, ale doświadczenie romantycznych związków jest nowym eksycytującym wyzwaniem, które rozpoczyna się w okresie dojrzewania. Brown (1999) oraz Connolly i Goldberg (1999) opisali model rozwoju tych relacji. Pierwszy ze wspomnianych autorów zaproponował następującą sekwencję faz: inicjacji (ang. *initiation phase*), partnerstwa (ang. *affiliative phase*), romantycznych relacji (ang. *romantic relationship*) i zaangażowanych relacji (ang. *committed relationship*). Pierwszą fazę charakteryzuje fizyczna atrakcyjność i pragnienie przebywania z tą szczególną osobą, z którą najczęściej kontakt jest ograniczony i okazjonalny. Podstawowym celem jest wówczas poszerzenie koncepcji siebie i zdobycie pewności co do nawiązania romantycznej relacji z potencjalnym partnerem. W rezultacie młodzież często martwi się tym, jakich doświadcza emocji, jakie podejmuje działania i w jakim stopniu jej zachowanie jest akceptowane przez rówieśników. Adolescenci proszą swoich przyjaciół o radę, w jaki sposób zwrócić na siebie uwagę osoby, która ich zainteresowała – co wyjaśnia rolę rówieśników w rozwoju romantycznych relacji. Komiczne zachowanie, robienie sobie żartów lub próby niewerbalnego okazywania swojej sympatii to sposoby wykorzystywane do tego, aby zwrócić na siebie uwagę. Faza inicjacji

dotyczy najczęściej osób w wieku 14 lat, według badań około 20% nastolatków ma w tym wieku chłopaka lub dziewczynę. W kolejnej fazie, chłopcy i dziewczęta spotykają się w mieszanych grupach. Potrzeba współdziałania, towarzystwa dominuje nad potrzebą intymności (Shulman, Seiffge-Krenke, 2001, s. 418-419). Respondenci biorący udział w badaniu Shulmana i Kipnisa (2001, s. 341-346) opisywali swoje doświadczenia w wieku 15 i 16 lat właśnie w kategorii przebywania i podejmowania wspólnych działań oraz przyjemności, jaką wówczas odczuwali, dzięki czemu te znajomości dalej się rozwijały. Po tym okresie zmniejsza się rola rówieśników w organizacji i kontroli relacji pomiędzy zainteresowanymi sobą nastolatkami. Adolescenci kładą większy nacisk na romantyczną relację pomiędzy nimi, doświadczając wspólnie głębszych uczuć, mogą angażować się w bardziej intensywne zachowania seksualne. Wiąże się to z częstszym spędzaniem czasu tylko we dwoje, rozwojem poczucia autonomii, niezależnienia się od grupy. W czwartej fazie (najczęściej w okresie późnego dorastania) relacje stają się długotrwałe, nie bazują tylko na atrakcyjności, ale także na zdolności do przejawiania zachowań opiekuńczych wobec partnera. Do pewnego zakresu nawiązane relacje przypominają te małżeńskie (Shulman, Seiffge-Krenke, 2001, s. 418-419). Należy zauważyć, że w każdej z tych faz kluczową rolę odgrywają rówieśnicy, jednak ich udział w życiu młodych ludzi zmienia się na rzecz znaczenia i obecności partnera.

Brakuje reprezentatywnych danych, na które można byłoby się powołać, chcąc przybliżyć procent nastolatków, którzy zadeklarowali, że mają partnera. Wśród warszawskiej młodzieży licealnej jest to około 40% (37% chłopców ma dziewczynę i 44% dziewcząt ma chłopaka – w badaniach wzięła udział 350-osobowa grupa) (Tomaszewska, 2012, s. 192). Niemniej jednak, w raportach, które dotyczą młodzieży, wskazuje się, że miłość jest jedną z najwyższej cenionych wartości (Boguszewski, Kowalczyk, 2014, s. 6), a spotkania z kolegami, przyjaciółmi, dziewczyną/chłopakiem są najczęstszą formą spędzania wolnego czasu – wskazaną przez 88% badanych według autorów raportu *Młodzież 2013* (Boguszewski, Feliksiak, Gwiazda, Kalka, 2014, s. 130). Ma to również swoje odzwierciedlenie w aktywności społecznej w Internecie, to właśnie z rówieśnikami najczęściej komunikują się w sieci adolescenti (Tomaszewska, 2012, s. 229-233). Powszechność wykorzystywania poczty e-mail, komunikatorów i czatów potwierdzają dane zebrane w międzynarodowym projekcie Mediapro „Wykorzystanie nowych mediów przez młodzież” wśród uczniów w wieku 12 do 18 lat, w którym udział brała także polska młodzież (Wenglorz, 2006, s. 12-13), a także w badaniach Fundacji Orange przeprowadzonych kilka lat później. Najczęściej podejmowane aktywności w sieci służą młodzieży kolejno do zaspokojenia potrzeby afiliacji (tj. inicjowanie i utrzymywanie kontaktów z innymi), rozrywki oraz poszukiwania informacji i zdobywania wiedzy (Fundacja Orange, 2013, s. 58-59). Podobna tendencja utrzymuje się np. w Australii – rozmowa z przyjaciółmi dla 87% 14-17-latków stanowi najczęściej podejmowaną aktywność w cyberprzestrzeni, zanotowano również, że 97% 12-17-latków korzysta z portali społecznościowych (Waite, 2011, s. 18). W dwóch polskich raportach (EU NET ADB oraz Fundacja Orange) również wskazano na wysoki procent młodzieży, która posiada konto na przynajmniej jednym z portali społecznościowych – odpowiednio 90% w pierwszym i 88% w drugim opracowaniu (Makaruk, Wójcik, 2012, s. 8; Fundacja Orange, 2013, s. 28).

Biorąc pod uwagę zadania rozwojowe przewidziane na okres dojrzewania, a także zanurzenie młodych ludzi w świat nowoczesnych technologii (Pyżalski, 2012, s. 67), uzasadnione jest poszukiwanie odpowiedzi

na pytanie: „Jaką rolę odgrywa w randkowaniu adolescentów Internet, szczególnie w kontekście nawiązywania, budowania, doświadczania trudności i rozpadu relacji uczuciowych?”. Według tych wyróżnionych kategorii zostaną zaprezentowane wybrane wyniki badań.

Nawiązywanie relacji w sieci

W kwestii nawiązywania relacji w sieci badacze weryfikowali najczęściej dwie hipotezy. Po pierwsze, że ludzie doświadczający niepokoju w interakcjach społecznych, mający trudności w inicjowaniu oraz budowaniu relacji twarzą w twarz będą korzystać z Internetu, jako miejsca, w którym braki kompetencyjne ulegną kompensacji i będą mieli lepszą możliwość wyrażenia samych siebie (ang. *The social compensation hypothesis*). Z drugiej strony, zakładano, że osoby o niskim lęku społecznym i posiadające wysokie kompetencje społeczne będą wykorzystywały swoje umiejętności w sieci, jako alternatywne miejsce, w którym będą mogli poszerzyć grono swoich znajomych (ang. *The rich-get-richer hypothesis*). Badania prowadzone były wśród respondentów w różnych krajach i w różnym wieku m.in. przez Poley, Luo (2012, s. 414-419), Valkenburg, Peter (2007, s. 849-852), Kim, Kwon, Lee (2009, s. 445-449) – ale wszystkie dotyczyły osób, które miały co najmniej 18 lat. Istnieją jednak badania, w których respondenci byli młodszy, a które dotyczyły np. związku pomiędzy samotnością i lękiem społecznym a komunikacją online dzieci i młodzieży (Bonetii, Campbell, Gilmore, 2010, s. 279-28). Z kolei celem badań Wolak, Mitchell, Finkelhora (2003, s. 105-119) było dokonanie charakterystyki młodych osób w wieku 10-17 lat, które nawiązują relacje online. Wskazano na korelację pomiędzy poziomem konfliktów z rodzicami, doświadczaniem problemów a częstotliwością nawiązywania bliskich relacji online. Co więcej, podobną tendencję zauważono u osób z symptomami depresji, podejmujących zachowania przestępcze, poszukujących treści erotycznych i tych, które często korzystają z Internetu (Walsh, Wolak, Mitchell, 2013, s. 6). Dotychczas nie uzyskano jednoznacznej odpowiedzi, która z hipotez jest prawdziwa, wielokrotnie powielany jest komunikat o konieczności dalszych badań, ponieważ nie można jasno określić związku przyczynowo-skutkowego dla tego typu relacji. Co więcej, istnieje niewiele badań, w których oceniano jakość nawiązanych relacji. Należy jednak zwrócić uwagę, że procent młodzieży, która nawiązuje w sieci kontakt z osobami nieznanymi, jest niewielki (Wolak, Mitchell, Finkelhor, 2002, s. 105-119). Odmienne wyniki uzyskano w badaniu EU NET ADB, które dotyczyło nadużywania Internetu przez młodzież w Polsce i Europie. Wskazano, że prawie 69% respondentów kontaktuje się w Internecie z osobami, których wcześniej nie spotkała twarzą w twarz, a ok. 30% osób w wieku 14-17 lat wybrało się na spotkanie z osobą poznaną w sieci (Makaruk, Wójcik, 2012, s. 7). Młodzież ceni sobie możliwość kontaktu z wybranymi przez siebie osobami. Prawie 70% respondentów biorących udział w badaniu Fundacji Orange odpowiedziało, że zdecydowanie się zgadza lub raczej zgadza się stwierdzeniem, że za pośrednictwem Internetu komunikuje się głównie z osobami, które znają osobiście (Fundacja Orange, 2013, s. 23). Nowe media bardziej służą do podtrzymywania kontaktów z realnymi grupami rówieśniczymi (funkcja fatyczna) niż do zawierania nowych znajomości (funkcja interpersonalna) (Tomaszewska, 2012, s. 157).

Nawet jeśli adolescenti nawiązują relację z nowo poznaną osobą, to oczekują, że nawiązana znajomość szybko zostanie zdewirtualizowana (57%) i nabierze charakteru intymnej, bliskiej relacji (37%) (Krauze-Sikorska, 2010, s. 141).

Częściej niż z nieznanym respondentzi inicjowali rozmowę z kimś, kogo znali lub kojarzyli ze świata offline. Określona została sekwencja prezentująca typowy rozwój znajomości i jest ona następująca: spotkanie obiektu twarzą w twarz, sprawdzenie profilu danej osoby na portalu społecznościowym i wysłanie jej zaproszenia do grona znajomych, prośba o numer telefonu, wysłanie wiadomości tekstowych i propozycja spędzenia czasu z grupą. Kolejne kroki dotyczą umieszczenia postu na profilu obiektu i zaangażowanie w wymianę wiadomości na portalu i ostatecznie zatelefonowanie i zaproszenie na randkę (Fox, Warber, 2013, s. 5)¹.

W ramach badań grupa respondentów została poproszona o wpisanie 10 imion osób, z którymi najczęściej spotykają się twarzą w twarz, kolejnych 10 imion miało należeć do znajomych z portalu społecznościowego oraz tylu samych osób, które najczęściej wybierają korzystając z komunikatora. Przyjaźnie ze świata offline pokrywają średnio w 58% te, które zostały przyporządkowane do cyberprzestrzeni. Innymi słowy, młodzież spotyka się ze swoimi rówieśnikami twarzą w twarz albo kontaktuje się z nimi online. Podczas gdy połowa interakcji ma miejsce tylko w świecie offline, to druga połowa odbywa się w cyberprzestrzeni. Jednakże, bliskie relacje online są często przeniesieniem tych z reala (Reich, Subrahmanyam, Espinoza, 2012, s. 363-365). Także polscy respondenci biorący udział w badaniu Mediapro zauważają, że mają w liście kontaktowej swojego komunikatora podobną listę osób co w telefonie komórkowym (Wenglorz, 2006, s. 29).

Utrzymywanie i budowanie relacji zapośredniczonych przez media

Autoryzy raportu „Młodzi i media. Nowe media a uczestnictwo w kulturze” pokazują, jak bycie sobą i bycie razem jest dziś nieustannie zapośredniczane przez media. Praktyki życia codziennego młodych ludzi są przekształcane i wspierane przez nowe, sieciowe technologie. Często niewidoczne na pierwszy rzut oka nowe media współtworzą przestrzeń, w której spotyka się młodzież (Filiciak, Danielewicz, Halawa, Mazurek, Nawotny, 2010, s. 23). Według połowy europejskich 11-16-latków łatwiej być sobą w cyberprzestrzeni, 45% osób rozmawia na inny temat w sieci i w kontakcie twarzą w twarz, 32% porusza sprawy prywatne, o których nie mówiłoby w kontakcie bezpośrednim w świecie offline (Livingstone, Haddon, Görzig, Ólafsson, 2011, s. 40). Również w Polsce znacząca część młodzieży, tj. 85%, zauważa, że Internet zapewnia im możliwość porozmawiania otwarcie o tym, co myślą, bez potrzeby udawania kogoś, kim nie są (76%), mogą wyrażać samych siebie (66%) (Krauze-Sikorska, 2010, s. 143). W innym badaniu respondenci zgodzili się ze stwierdzeniem, że Internet sprawia, że poprawiają się ich relacje z innymi ludźmi (59%) i w środowisku wirtualnym lepiej mogą wyrazić swoje uczucia (54%) (Fundacja Orange, 2013, s. 23).

---

¹ Przyjęłam za M. Bardziejewską (2005, s. 345), że okres dorastania przypada pomiędzy 10./12. a 20. rokiem życia, ale w związku z tym, że w części badań uczestniczyły osoby w wieku od 18 do 22-26 lat, uznałam, że warto dołączyć je do analizy, informując jednocześnie o wieku respondentów.

Według Valkenburg i Petera (2009, s. 92) ujawnianie osobistych informacji poprzez narzędzia komunikacyjne ma związek ze wzrostem jakości przyjaźni, przyczynia się do wzmocnienia relacji ocenianej jeden rok po przeprowadzonym badaniu. Dominują deklaracje respondentów, że wykorzystują oni komunikację online do utrzymania bliskich relacji (Pempek, Yermolayeva, Calvert, 2009, s. 236²; Radochoński, Wańczyk, 2003, s. 35-36). Dla ponad połowy młodych ludzi z 25 krajów taki rodzaj komunikacji przyczynia się do pojawienia się innej, może nawet bardziej intymnej komunikacji (Livingstone, Haddon, Görzig, Ólafsson, 2011, s. 41). Korzystanie z Internetu celem utrzymania kontaktu z przyjaciółmi nie powoduje zmniejszenia prawdopodobieństwa zatelefonowania albo spotkania twarzą w twarz (Reich, Subrahmanyam, Espinoza, 2012, s. 357). Dla osób biorących udział w przywołanym wcześniej badaniu etnograficznym, dotyczącym wykorzystywania nowych mediów przez młodzież, to właśnie kontakt twarzą w twarz był najpełniejszą i najbardziej wartościową formą spotkania. Internet służy do komunikacji z ludźmi, których spotyka się na co dzień: w szkole, sąsiedztwie czy na imprezach. Znajomość twarzą-w-twarz w sytuacji kontaktu zapośredniczonego w sieci pomaga uniknąć nieporozumień. Komunikacja online służy koordynacji spotkań w świecie offline, cementuje, pozwala utrzymywać ze sobą kontakt, zapobiega zerwaniu relacji także w tych momentach, kiedy odległość fizyczna nie jest sporadycznie pojawiającym się problemem, lecz trwałą przeszkodą. Nawet jeśli zakochani przebywają jednocześnie w tej samej przestrzeni fizycznej, mogą nie wiedzieć, gdzie dokładnie są i co robią (Filiciak, Danielewicz, Halawa, Mazurek, Nawotny, 2010, s. 23-49) – nowe media pozwalają zmniejszyć poziom niepewności w związku (Jin, Pena, 2010, za: Morey, Gentzler, Creasy, Oberhauser, Westerman, 2013, s. 1772). Co więcej, nowoczesne technologie wspomagają wzajemne poznawanie się także w kontekście bliskich romantycznych relacji (Cooper, Sportolari, 1997, za: Morey, Gentzler, Creasy, Oberhauser, Westerman, 2013, s. 1772). Wysyłane komunikaty nie zawsze zawierają istotne informacje, najczęściej służą po prostu okazaniu swojej uwagi i zainteresowania daną osobą. Telefon komórkowy to nie tylko urządzenie komunikacyjne, ale też przedmiot materializujący komunikację, przechowujący tym samym ważne dla zakochanych wspomnienia (Filiciak, Danielewicz, Halawa, Mazurek, Nawotny, 2010, s. 44-49). Na drugim miejscu wśród celów, dla których młodzież korzysta z telefonu komórkowego, wysyłając SMS-y, wymieniono flirtowanie, a później zadanie pytania, umawianie się, powiedzenie komuś, że się o nim myśli lub zażartowanie z kogoś (Wenglorz, 2006, s. 17).

Kluczowe dla grup rówieśniczych jest dzielenie się materiałami medialnymi. Połowa respondentów w wieku 14-18 lat przesyła innym osobom linki co najmniej kilka razy w tygodniu (Fundacja Orange, 2013, s. 17). Młodzi ludzie mogą prezentować swoim partnerom swój medialny świat, pokazując ulubione filmy, piosenki czy zdjęcia, ale też oprowadzając po większych fragmentach przestrzeni Internetu, jakimi są miejsca w rodzaju serwisów, portali czy forów. Mogą to robić, będąc razem albo zdalnie – wysyłając sobie cyfrowe prezenty pozwalające lepiej zrozumieć fascynację nadawcy, ale też czasem dowodzące dobrej znajomości preferencji osoby obdarowywanej (w tym sensie podeślany link może poświadczać siłę więzi). Cyfrowość ułatwia podążanie śladami ukochanej osoby (Filiciak, Danielewicz, Halawa, Mazurek, Nawotny, 2010, s. 44-49) – ślad ten jednak wielokrotnie pozostaje i może być przyczyną doświadczanych w relacji trudności.

² Badania dotyczyły grupy respondentów w wieku od 18 do 22 lat.

W ramach badań zaprojektowanych przez Fox, Osborn, Warber³ wykorzystano teorię dialektyki relacji Baxter i Montgomery dotyczącej tego, jak partnerzy równoważą przeciwstawne dążenia – ku bliskości i ku niezależności zarówno wewnątrz (pomiędzy partnerami), jak i na zewnątrz (pomiędzy parą a ich siecią społeczną). Respondenci w wieku od 18 do 22 lat uczestniczyli w wywiadach fokusowych, podczas których zostali poproszeni o podzielenie się własnymi lub znanymi im doświadczeniami innych osób w byciu w związku przy jednoczesnym korzystaniu z portalu społecznościowego. Osoby badane uznały, że wykorzystywanie Facebooka ogranicza ich doświadczenie prywatności zarówno w obrębie pary, jak i szerszej społeczności. Dostępność i trwałość zamieszczonych informacji może przyczynić się do pojawienia się problemów, kiedy wewnętrzne sprawy pary stają się analizowane i komentowane przez inne osoby. Respondenci uważają, że nie posiadają już takiego poziomu kontroli nad zamieszczanymi informacjami ani nad tym, kto je przegląda. W ramach dialektyki pewność–niepewność uczestnicy dyskutowali, jak zamieszczone informacje mogą stać się źródłem podejrzliwości i zazdrości, ponieważ możemy obserwować interakcje partnera z innymi osobami. W kontekście dialektyki zespolenie–odosobnienie osoby badane poruszały kwestie określenia statusu i wybór opcji „w związku”, z jednej strony mogło się to przyczynić do poczucia większej bliskości, a z drugiej mogło zostać odebrane jako ograniczenie autonomii (Fox, Osborn, Warber, 2014, s. 532-533). Okazuje się, że temu działaniu inne znaczenie nadają mężczyźni, a inne kobiety. Jest bardziej prawdopodobne, że dla kobiety publiczna deklaracja bycia w związku oznacza poważny krok, wiąże się z utrzymaniem stabilności i wyłączności partnerów. Natomiast mężczyźni mogą w ten sposób sygnalizować, że kobieta jest już zajęta. Deklaracja na temat statusu może być nie tyle osobistym, ile społecznym doświadczeniem, które skupia uwagę innych ludzi zarówno w świecie online, jak i offline (Fox, Warber, 2013, s. 4-6). W jednej przestrzeni zgromadzeni są dalecy znajomi, osoby bliskie, rodzina, przyjaciele i partner, następuje zamazywanie się granic pomiędzy komunikacją osobistą a tą skierowaną do masowej publiczności. Taka sama informacja dociera do wielu osób, które wywodzą się z innych środowisk, w efekcie ma miejsce nakładanie się różnych kontekstów (Zhao, Sosik, Cosley, 2012, s. 771, 778-779). Partnerzy muszą zdecydować, co w kwestii okazywania sobie uczuć jest dla nich i ich otoczenia do zaakceptowania. Odmienne aspekty związku mogą być inaczej rozpatrywane i podlegać przeciwstawnym siłom. Najczęściej okazywanie wsparcia jest oceniane jako właściwe w przeciwieństwie do zbyt uczuciowych komentarzy. Także etap rozwoju związku może różnicować zachowania partnerów i poziom akceptacji otoczenia (Fox, Osborn, Warber, 2014, s. 531-532). Co ciekawe, wyniki badań pokazują, że umocnienie relacji jest skorelowane z prowadzeniem częstszych rozmów na portalu w ostatnim czasie i w mniejszym stopniu z wykorzystywaniem większej liczby różnych typów narzędzi, szczególnie prywatnych wiadomości i zamieszczaniem oznaczeń na zdjęciach (Sosik, Bazarova, 2014, s. 129). Prezentacja związku na portalu społecznościowym może być dla parterów ważna i łączyć się z większym poczuciem satysfakcji (Papp, Danielewicz, Cayemberg, 2012, s. 88). W ramach trzech różnych badań oceniano relację pomiędzy poczuciem satysfakcji a umieszczeniem wspólnego zdjęcia, jako wizytówki profilu. Wnioski wyciągnięto na podstawie badań poprzecznych, podłużnych i eksperymentu związanego z opisywaniem przez partnerów

³ Badania dotyczyły grupy respondentów w wieku od 18 do 22 lat.

swoich codziennych doświadczeń przez okres 2 tygodni. Respondenci, którzy mieli większe poczucie satysfakcji z ich związku, byli bardziej skłonni do umieszczenia zdjęcia profilowego, na którym są z partnerem. Jak pokazały wyniki eksperymentu, większe prawdopodobieństwo dotyczy także zamieszczania informacji o związku. Nie zauważono korelacji pomiędzy przejawianymi zachowaniami a samopoczuciem, ogólną satysfakcją z życia czy różnicami osobowościowymi pomiędzy osobami badanymi (Saslow, Muise, Impett, Dubin, 2012, s. 412-416)⁴.

Wykorzystując założenia teoretyczne modelu samoekspansji – dotyczące rozwoju własnego „ja” poprzez wzajemne zapożyczanie elementów tożsamości partnerów (ang. *self-expansion – SEM*), potwierdzono, że występuje korelacja pomiędzy liczbą zainteresowań a liczbą związków, ale tylko wśród użytkowników, którzy częściej korzystają z portalu. Także to, jak mocno tożsamości partnerów są ze sobą połączone i zachodzą na siebie, ma swoje odzwierciedlenie na profilu dwóch osób, m.in. w ilości wspólnych zdjęć, komentarzach, zainteresowaniach, określeniu statusu związku (Carpenter, Spottswood, 2013, s. 1531-1536)⁵.

Doświadczenie trudności i rozpad relacji

Różnica w poziomie zaangażowania, ale także rozumieniu terminu, w którego ramach partnerzy określają ich związek, może być źródłem konfliktów (Fox, Warber, 2013, s. 4-6). Do zmniejszenia poczucia satysfakcji może przyczynić się również odczuwana zazdrość. Wykazano, że silne zaangażowanie w korzystanie z Facebooka jest skorelowane z odczuwaniem niezadowolenia, jeżeli jednostki także doświadczają zazdrości w związku (np. ze względu na obecność osób trzecich na portalu), co może skutkować prowadzeniem inwigilacji (Elphinston, Noller, 2011, s. 632-634)⁶. Takie wnioski mogą jednak dotyczyć osób, które wykazują określony typ przywiązania (tutaj: nerwowo-ambiwalentny)⁷ (Morey, Gentzler, Creasy, Oberhauser, Westerman, 2013, s. 1776).

Deficyty w zaspokojeniu potrzeby współzależności, która wyraża się w intymności, przynależności, seksualności, są najczęstszą przyczyną rozstań wśród adolescentów. Kolejne powody zerwania z partnerem zostały przyporządkowane kategorii niezależności, w której ramach wyróżniono potrzebę autonomii i tożsamości. Mimo że doświadczenie rozpadu związku może być dla młodzieży trudne, to należy je traktować jako rozwojowe. Gdy młody człowiek inicjuje koniec relacji, oznacza to, że potrafi już zidentyfikować własne potrzeby i będzie poszukiwał osoby, z którą będzie lepiej dopasowany. Starsza młodzież jest już bardziej otwarta na możliwość długoterminowego związku, w którym pojawia się zaangażowanie razem z dbałością o swoją niezależność (Connolly, McIsaac, 2009, s. 1209-1221).

⁴ Badania dotyczyły grupy respondentów w wieku od 18 do 73 lat.

⁵ Badania przeprowadzone wśród studentów, brakuje szczegółowych informacji (średnia wieku wynosiła ok. 24 lat).

⁶ Badania dotyczyły grupy respondentów w wieku od 18 do 25 lat.

⁷ Badania dotyczyły grupy respondentów w wieku od 18 do 26 lat i badano korelacje pomiędzy wykorzystaniem różnych elektronicznych kanałów komunikacyjnych a stylem przywiązania.

Brakuje opublikowanych wyników badań dotyczących wykorzystania nowych mediów do tego, aby poinformować partnera o zakończeniu związku czy też, jakie zachowania partnera w sieci przyczyniają się do świadczenia trudności i rozpadu relacji. Według autorów *The Parents & Teens 2004 Survey* 13% badanych zerwało z kimś, wykorzystując do tego narzędzie komunikacyjne. Młodzież uważała, że w ten sposób łatwiej było przeprowadzić niewygodną rozmowę ze względu na brak bezpośredniego kontaktu, niemożność usłyszenia i zobaczenia partnera (Lenhart, Madden, Hitlin, 2005, s. 23).

Okazuje się, że umieszczane na portalu społecznościowym informacje lub ich brak może stanowić sygnał ostrzegawczy nadchodzącego zakończenia związku. Garimella, Weber i Cin (2014) wykorzystali informacje umieszczane na profilach, aby zbadać, jak różnią się profile osób, które są w związku i tych, które rozstały się z partnerem. Do analiz włączono te profile na Twitterze, na których pojawiło się wzajemne oznaczenie dwóch osób czy też określone słowa, np. miłość, chłopak, randka. Po kilku miesiącach zweryfikowano, które z tych par nadal są razem, a które ze sobą zerwały i wyselekcjonowano po 661 par z każdej grupy. Zachodzące różnice pomiędzy profilami par dotyczyły m.in.: zamieszczanych informacji, stylu i częstotliwości komunikowania się z partnerem oraz innymi osobami, liczby przyjaciół i obserwatorów czy ustawień profilu. Zauważono, że kiedy związek trwa, to najczęściej pojawiające się słowa są odmienne od tych, które respondenci zamieszczali po zerwaniu z partnerem, podobnie jest w przypadku wymienianych wiadomości. Tę zmianę najogólniej można określić jako przejście z „Kocham Cię tak...” do „Nienawidzę kiedy...”. Rzadziej wysyłane lub mniej oryginalne komunikaty do partnera, a częstsze do innych osób, mogą stanowić oznakę nadchodzącego zakończenia związku. Co więcej, unikanie bądź ignorowanie w odpisywaniu na wiadomości lub oznaczenia partnera także stanowi sygnał ostrzegawczy na cztery tygodnie przed rozstaniem. Wśród par, które miały się rozstać, takie zachowanie występowało w 38% przypadków w porównaniu do 10% par, które kontynuowały znajomość. Badacze monitorowali również liczbę przyjaciół i obserwatorów u każdej z osób dwa tygodnie przed i po zerwaniu. Odnotowano spadek liczby znajomych średnio o 20 osób. Zauważono także korelację pomiędzy rozpadem związku a zmianami w ustawieniach prywatności profilu (Garimella, Weber, Cin, 2014, s. 203-212).

Zmiana statusu z bycia w związku na „to skomplikowane” nie jest odpowiednim sposobem na rozwiązanie konfliktów zdaniem respondentów. Lepiej ukryć swój status, żeby zachować prywatność i uniknąć dyskusji znajomych na temat niestabilności związku. Taki wzór zachowań przywołuje na myśl normę, aby nie opowiadać o problemach w związku. Pogorszenie się relacji także prezentuje czas, kiedy istotne jest działanie przeciwnych sił – zespolenia (np. aby ratować związek) i odrębności. Problematyczne mogą stać się widoczne w sieci aspekty związku, tj. status, komentarze, wspólne zdjęcia, ale też obecność partnera, co może wiązać się z podglądaniem jego bądź jej profilu, ale także podjęcie decyzji czy usunąć tę osobę i jej przyjaciół z grona naszych znajomych (Fox, Osborn, Warber, 2014, s. 532).

Okazuje się również, że byli partnerzy mogą stać się ofiarami lub sprawcami agresji elektronicznej. W badaniach przeprowadzonych na reprezentatywnej próbie gimnazjalistów do atakowania byłej dziewczyny lub byłego chłopaka przyznało się 16,6% sprawców-gimnazjalistów, którzy dokonali przynajmniej jednego aktu agresji. Około co dziesiąta ofiara wskazuje jako sprawcę swojego byłego chłopaka/dziewczynę. Niekiedy działania agresywne mogą być związane z przesyłaniem tekstów, zdjęć czy filmów nacechowanych seksualnie

(ang. *sexting*). Podejmowanie takich zachowań jak cyberseks, obnażanie się przed kamerą czy aparatem niesie za sobą specyficzne niebezpieczeństwo rozpowszechnienia materiałów w postaci filmów i tekstów po zakończeniu uczuciowej relacji. Zdarzają się również sytuacje, kiedy nastolatek po rozstaniu z bliską osobą zaczyna tę osobę obrażać, wyzywać i grozić jej za pomocą różnych kanałów komunikacyjnych w Internecie. W tym wypadku agresja elektroniczna jest związana z relacjami partnerskimi i jej korzenie ułożone są w jakiejś sytuacji mającej miejsce offline (Pyżalski, 2012, s. 216-224).

Zakończenie

Biorąc pod uwagę zadania rozwojowe przewidziane na okres dojrzewania, a także zanurzenie młodych ludzi w świat nowoczesnych technologii (Pyżalski, 2012, s. 67), uzasadnione jest poszukiwanie odpowiedzi na pytanie o rolę nowych mediów w randkowaniu adolescentów oraz tego, w jaki sposób wykorzystują oni nowoczesne technologie, aby nawiązywać i utrzymywać relacje uczuciowe z partnerem, w jaki sposób funkcjonowanie w sieci może korelować z pojawieniem się trudności w związku. To, co należy podkreślić, to fakt, że młodzi ludzie wykorzystują nowe media do zaspokajania swoich potrzeb związanych z byciem w grupie, ale także potrzeby współzależności, która wyraża się w intymności, przynależności, seksualności. Pojawiające się potrzeby pozostają takie same, wynikają z przewidzianych do realizacji zadań rozwojowych, można jednak zauważyć, że do ich zaspokojenia zapośredniczane są właśnie nowe media. Zbieżna wydaje się tutaj opinia J. Pyżalskiego, który w recenzji książki *Związki miłosne w sieci. Poszukiwanie partnera życiowego na portalach randkowych* pisze:

Przyjęło się uważać, że świat nowych mediów zrewolucjonizował wszystkie sfery ludzkiego życia, także te związane z relacjami społecznymi, w tym relacjami o najbardziej intymnym, partnerskim charakterze. Jak wskazują współczesne badania (np. autorstwa P. Valkenburg czy zespołu badawczego *Living and learning with new media*), tego typu generalne stwierdzenia stanowią uproszczenie, a wiele mechanizmów związanych z funkcjonowaniem psychologicznym i społecznym młodych ludzi okazuje się być „starym winem w nowej butelce”. Z drugiej strony nieprawdą jest stwierdzenie, że nic się nie zmieniło.

Uzasadnieniem podejmowanej tematyki jest potrzeba opisanie nowych zachowań młodych ludzi, np. posiadanie wspólnego profilu, społeczna deklaracja na temat aktualnego statusu pary czy okazywanie sobie uczuć w przestrzeni online. Można zastanawiać się, dlaczego młodzi ludzie podejmują takie działania i czy nie są one związane z zaspokajaniem potrzeby np. akceptacji, autoprezentacji, przynależności, bliskości, zwłaszcza kiedy wyniki badań sugerują, że poziom satysfakcji może korelować z publikowaniem zdjęć czy ujawnianiem informacji o związku. Z drugiej jednak strony należy zwrócić uwagę na trudności, jakich doświadczają młodzi ludzie w kontekście funkcjonowania jako para na portalu społecznościowym czy też zapośredniczając relacje wykorzystując do tego nowe media.

Poszukując odpowiedzi na pytanie: jak dalece relacja z partnerem jest doświadczeniem osobistym lub ze względu na obecność dużo większej publiczności niż kiedykolwiek wcześniej i zamazywanie się granic pomiędzy komunikacją osobistą i masową – doświadczeniem społecznym. Do sytuacji, gdy na portalu spo-

łecznościowym partnerzy wysyłają do siebie osobiste wiadomości dostępne jednak dla wszystkich znajomych, odnoszą się autorzy koncepcji masowej komunikacji osobistej (ang. *masspersonal communication*) (Zhao, Sosik, Cosley, 2012, s. 771). Ta zmiana może być fundamentalna w zredefiniowaniu prywatności w związku, pozwalając mediom społecznościowym na większy dostęp do relacji innych osób, różniąc sposób, w jaki ludzie negocjują granice ze swoim partnerem, ale także z ich siecią społeczną w świecie offline i online (Fox, Osborn, Warber, 2014, s. 527).

Bibliografia

- Bardziejewska M. (2005). Okres dorastania. Jak rozpoznać potencjał nastolatków? W: A. Brzezińska (red.), *Psychologiczne portrety człowieka*. Gdańsk: GWP.
- Batorski D. (2014). Polacy wobec technologii cyfrowych – uwarunkowania dostępności i sposobów korzystania. W: J. Czapiński, T. Panek (red.), *Diagnoza społeczna 2013. Warunki i jakość życia Polaków*. Warszawa. Zacierpnięte 6 września 2015. Strona internetowa http://analizy.mpips.gov.pl/images/stories/publ_i_raporty/DS2013/Raport_glowny_Diagnoza_Spoleczna_2013.pdf
- Boguszewski R., Kowalczyk K. (2014). Aspiracje, dążenia i plany życiowe młodzieży, W: *Młodzież 2013*, s. 6-21. Zacierpnięte 13 listopada 2014. Strona internetowa http://www.cinn.gov.pl/portal?id=15&res_id=673746
- Boguszewski R., Feliksiak M., Gwiazda M., Kalka J. (2014). Młodzież o sobie: wartości, obyczajowość, grupy odniesienia, W: *Młodzież 2013*, s. 106-153. Zacierpnięte 13 listopada 2014. Strona internetowa http://www.cinn.gov.pl/portal?id=15&res_id=673746
- Bonetti L., Campbell M.A., Gilmore L. (2010). The Relationship of Loneliness and Social Anxiety with Children's and Adolescents' Online Communication. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 13(3), 279-285.
- Brown B.B. (1999). "You're going out with who?" Peer group influences on adolescent romantic relationship. In: W. Furman, B. Browns, C. Feiring (red.), *The development of romantic relationship in adolescence*. New York: Cambridge University Press.
- Carpenter C., Spottswood E.L. (2013). Exploring romantic relationships on social networking sites using the self-expansion model. *Computers in Human Behavior*, 29, 1531-1537.
- Connolly J., Goldberg A. (1999). Romantic relationships in adolescence: The role of friends and peers in their emergence and development. In: W. Furman, B. Browns, C. Feiring (red.), *The development of romantic relationship in adolescence*. New York: Cambridge University Press.
- Connolly J., McIsaac C. (2009). Adolescents' explanations for romantic dissolutions: A developmental perspective. *Journal of Adolescence*, 32, 1209-1223.
- Cooper A., Sportolari L. (1997). Romance in cyberspace: Understanding online attraction. *Journal of Sex Education & Therapy*, 22(1), 7-14.
- Diagnoza szkolna* (2009). Zacierpnięte 6 września 2015. Strona internetowa <http://www.szkolabezprzemocy.pl/pliki/221-176-raport-roczny-2009.pdf>
- Elphinston R.A., Noller P. (2011). Time to Face It! Facebook Intrusion and the Implications for Romantic Jealousy and Relationship Satisfaction. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14(11), 631-635.

- Feliksiak M. (2015). *Internauci 2015*. Komunikat badań CBOS, nr 90. Zaczepnięte 6 września 2015. Strona internetowa http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2015/K_090_15.PDF
- Filiciak M., Danielewicz M., Halawa M., Mazurek P., Nowotny A. (2010). *Młodzi i Media. Nowe media a uczestnictwo w kulturze. Raport Centrum Badań nad Kulturą Popularną SWPS*. Zaczepnięte 13 listopada 2014. Strona internetowa <http://bi.gazeta.pl/im/9/7651/m7651709.pdf>
- Fox J., Warber K.M. (2013). Romantic Relationship Development in the Age of Facebook: An Exploratory Study of Emerging Adults' Perceptions, Motives, and Behaviors. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 16(1), 3-7.
- Fox J., Osborn L., Warber K.M. (2014). Relation dialectics and social networking sites: The role of Facebook in romantic relationship escalation, maintenance, conflict and dissolution. *Computer in Human Behavior*, 35, 527-534.
- Fundacja Orange (2013). *Kompetencje cyfrowe młodzieży w Polsce (14-18 lat)*. Zaczepnięte 6 września 2015. Strona internetowa <https://fundacja.orange.pl/ajax/download,6.html?hash=0f5aa713ad85f0eb0206445d95e19543>
- Furman W. (2002). The emerging field of adolescent romantic relationships. *Current directions in Psychological Science*, 11, 177-180.
- Garimella V.R.K., Weber I., Cin S.D. (2014). From "I love you babe" to "leave me alone" – Romantic Relationship Breakups on Twitter. *Social Informatics Lecture Notes in Computer Science*, 8851, 199-215.
- Hand M.M., Thomas D., Boltz W.C., Deemer, Buyanjargal M. (2013). Facebook and Romantic Relationships: Intimacy and Couple Satisfaction Associated with Online Social Network Use. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 16(1), 8-13.
- Jin B., Pena J.F. (2010). Mobile communication in romantic relationship: Mobile phone use, relational uncertainty, love, commitment, and attachment styles. *Communication Reports*, 23(1), 39-51.
- Kim M., Kwon K-N., Lee M. (2009). Psychological Characteristics of Internet Dating Service Users: The Effect of Self-Esteem, Involvement, and Sociability on the Use of Internet Dating Services. *CyberPsychology & Behavior*, 12(4), 445-449.
- Krauze-Sikorska H. (2010). Specyfika relacji interpersonalnych w młodzieżowych „społeczności” digital natives. *Studia Edukacyjne*, 14, 131-150.
- Kubiak-Szyborska E. (2013). Jakie są relacje we współczesnym wychowaniu i czy konieczne są "strategie przetrwania"? W: E. Kubiak-Szyborska, D. Zajac (red.), *Wychowanie w kręgu pytań*. Bydgoszcz: Wyd. Edukacyjne Wers.
- Lenhart A., Madden M., Hitlin P. (2005). *Teens and Technology. Youth are leading the transition to a fully wired and mobile nation*. Washington: PEW Internet & American Life Project. Zaczepnięte 26 listopada 2014. Strona internetowa http://www.pewinternet.org/files/oldmedia/Files/Reports/2005/PIP_Teens_Tech_July2005web.pdf.pdf
- Levinson P. (2010). *Nowe nowe media*. Przekł. M. Zawadzka. Kraków: Wyd. WAM.
- Livingstone S., Haddon L., Görzig A., Ólafsson K. (2011). *Risks and safety on the internet: the perspective of European children: full findings and policy implications from the EU Kids Online survey of 9-16 year olds and their parents in 25 countries*. London: EU Kids Online. Zaczepnięte 13 listopada 2014. Strona internetowa <http://www.lse.ac.uk/media%40lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%2011%20%282009-11%29/EUKidsOnlineIReports/D4FullFindings.pdf>
- Makaruk K., Wójcik S. (2012). *EU NET ADB – Badania nadużywania internetu przez młodzież w Polsce i Europie*. Warszawa: Fundacja Dzieci Niczyje. Zaczepnięte 6 września 2015. Strona internetowa http://www.saferinternet.pl/images/stories/pdf/raport_eu_net_adb_pl.pdf

- Morey J.N, Gentzler A.L., Creasy B., Oberhauser A.M., Westerman D. (2013). Young adults' use of communication technology within their romantic relationships and associations with attachment style. *Computer in Human Behavior*, 29, 1771-1778.
- Ólafsson K., Livingstone S., Haddon L. (2013). *Children's use of online technologies in Europe: a review of the European evidence base*. London: EU Kids Online. Zaczepnięty 13 listopada 2014. Strona internetowa http://eprints.lse.ac.uk/50228/1/___Libfile_repository_Content_Livingstone%2C%20S_Children%E2%80%99s%20use%20of%20online%20technologies%20in%20Europe%28Isero%29.pdf
- Papp L.M., Danielewicz J., Cayemberg C. (2012). „Are We Facebook Official?” Implications of Dating Partner's Facebook Use and Profiles for Intimate Relationship Satisfaction. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 15, 85-90.
- Pempek T.A., Yermolayeva Y.A., Calvert S.L. (2009). College students' social networking experiences on Facebook. *Journal of Applied Development Psychology*, 30, 227-238.
- Poley M.E.M., Luo S. (2012). Social compensation or rich-get-richer? The role of social competence in college students' use of the Internet to find a partner. *Computers in Human Behavior*, 28, 414-419.
- Pyżalski J. (2012). *Agresja elektroniczna i cyberbullying jako ryzykowne zachowania młodzieży*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Radochoński M., Wańczyk A. (2004). Komunikacja za pośrednictwem sieci komputerowych a interakcje rodzinne i rówieśnicze młodzieży: perspektywa polska i amerykańska. W: M. Radochoński, B. Przywara (red.), *Jednostka – grupa – cybersieć. Psychologiczne, społeczno-kulturowe i edukacyjne aspekty społeczeństwa informacyjnego*. Rzeszów: Wyd. Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania.
- Reich S.M., Subrahmanyam K., Espinoza G. (2012). Friending, IMing, and Hanging Out Face-to-Face: Overlap in Adolescents' Online and Offline Social Networks. *Development Psychology*, 48(2), 356-368.
- Saslow L.R., Muise A., Impett E.A., Dubin M. (2012). Can You See How Happy We Are? Facebook Images and Relationship Satisfaction. *Social Psychological and Personality Science*, 4(4), 411-418.
- Sosik V.S., Bazarova N.N. (2014). Relational maintenance on social network sites: How Facebook communication predicts relational escalation. *Computer in Human Behavior*, 35, 124-131.
- Shulman S., Kipnis O. (2001). Adolescent romantic relationships: a look from the future. *Journal of Adolescence*, 24, 337-351.
- Shulman S., Seiffge-Krenke I. (2001). Adolescent romance: between experience and relationships. *Journal of Adolescence*, 24, 417-428.
- Tomaszewska H. (2012). *Młodzież, rówieśnicy i nowe media: społeczne funkcje technologii komunikacyjnych w życiu nastolatków*. Warszawa: Wyd. Akademickie Żak.
- Valkenburg P.M., Peter J. (2007). Who Visits Online Dating Sites? Exploring Some Characteristics of Online Daters. *CyberPsychology & Behavior*, 10(6), 849-852.
- Valkenburg P.M., Peter J. (2009). The effects of instant messaging on the quality of adolescents' existing friendships: a longitudinal study. *Journal of Communication*, 59, 79-97.
- Waite C. (2011). Sociality online. An exploratory study into the online habits of young Australians. *Youth Studies Australia*, 30(4), 17-24.
- Walsh W.A., Wolak J., Mitchell K.J. (2013). Close relationships with people met online in a national U.S. sample of adolescents. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 7(3), 1-10.

- Wenglorz J. (2006). *Wykorzystanie nowych mediów przez młodzież w Polsce – wyniki międzynarodowego projektu Mediapro*. Warszawa: Wyd. Nowa Ewa. Zaczepnięte 13 listopada 2014. Strona internetowa http://www.interklasa.pl/portal/index/dokumenty/interklasa/mediapro_final.pdf?page=info&action=showdoc&oid=322096
- Wolak J., Mitchell K.J., Finkelhor D. (2002). Close online relationships in a national sample of adolescents. *Adolescence*, 37, 441-445.
- Wolak J., Mitchell K.J., Finkelhor D. (2003). Escaping or connecting? Characteristics of youth who form close online relationships. *Journal of Adolescence*, 26, 105-119.
- Zhao X., Sosik V.S., Cosley D. (2012). It's Complicated: How Romantic Partners Use Facebook. In: *Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (pp. 771-780). New York: Association for Computing Machinery.

Summary

The role of new media in adolescents' dating

This article presents results of the analysis of English studies on the role of new media in adolescents' dating. The structure of the present text is organized by the followings categories: establishing, maintaining and building, experiencing difficulties and terminating romantic relationship.

Adolescents use new media to meet the needs of being in a group but also of being in emotional relationship with a partner. On the one hand, mechanisms of psychological and social functioning of young people remain the same, however, it should be noted that the new media are an important tool for mediating meeting the development needs. What is more, social interactions of social network sites users take place mainly in the public sphere and one should consider the extent to which the romantic relationship is a personal or social experience.

Keywords: general pedagogy, adolescence, new media, social networking, dating